

Міністерство освіти і науки України

Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького (Україна)

Інститут вищої освіти Національної академії педагогічних наук України (Україна)

Інститут педагогічної освіти і освіти дорослих

Національної академії педагогічних наук України (Україна)

Чиказький університет (США)

Зальцбурзький університет (Австрія)

Природничо-гуманітарний університет у м. Седльце (Польща)

Південно-Західний університет «Неофіт Рилські» (Болгарія)

Пловдивський університет «Паїсій Хилендарський» (Болгарія)

Академічне співтовариство Михайла Балудяньського (Словаччина)

Таллінський університет (Естонія)

ЛЮДИНОВИМІРНІСТЬ ГАРМОНІЗАЦІЇ КУЛЬТУРНО-ОСВІТНЬОГО ПРОСТОРУ МАЙБУТНІХ ПЕДАГОГІВ: НАУКОВІ ДОСЯГНЕННЯ І ПЕРСПЕКТИВИ

**Матеріали
міжнародної науково-практичної конференції
(11–12 червня 2015 р.)**

Том 2

Мелітополь
2015

свобод людини, любові до Батьківщини, родини, рідної природи. При орієнтації на особистісний підхід у вихованні відбувається зміна репродуктивної парадигми, спрямованої на відтворення зразків і стандартів, що склалися, на креативну, творчу парадигму, яка орієнтується на загальнолюдські цінності та способи усвідомлення індивідом власного досвіду. Важливим є те, що в сучасних умовах метою виховання є вплив на розвиток потреб і здібностей особистості до саморозвитку. А це досягається в разі, якщо в процесі виховання у вихованців формуються потреби та здатність до самопізнання, інтерес до свого Я, своїх можливостей; до самовизначення; самореалізації; особистісної регуляції свого психічного та фізичного стану, самооцінки; потреби в спільному розвитку, розвитку себе через розвиток інших. Наявність цього рівня цілей виховання насамперед є важливим для самої особистості.

Отже, виховання, що здійснюється в системі освіти, зокрема й вищої, розглядається як цілеспрямована діяльність, орієнтована на створення умов для розвитку духовності тих, хто навчається на основі загальнолюдських і національних цінностей; на залучення студентів до здобутків духовної й моральної культури нації; надання їм допомоги в життєвому самовизначенні, моральному, громадянському та професійальному становленні; створення умов для самореалізації особистості.

Література

1. Алексєенко Т. Ф. Виховне середовище / Т. Ф. Алексєенко // Енциклопедія освіти / Акад. пед. наук України; гол. ред. В. Г. Кремень. – К.: Юрінком Інтер, 2008. – С. 95–96.
2. Бєх І. Д. Особистісно-орієнтований виховний процес – сходження людяності / І. Бєх // Розвиток педагогічної і психологічної наук в Україні 1992–2002: зб. наук пр. до 10-річчя АПН України / АПН України. – Ч. 1. – Х.: ОВС, 2002.
3. Професійна освіта: Словник: навч. посіб. / Уклад. С. У. Гончаренко та ін.; за ред. Н. Г. Ничкало. – К.: Вища шк., 2000. – 380 с.
4. Теорія і методика професійної освіти : навч. посіб. / З. Н. Курлянд, Т. Ю. Осипова, Р. С. Гурін та ін.; за ред. З. Н. Курлянд. – К.: Знання, 2012. – 390 с.

УДК 94 (476-15)

Анатолій Демидович
Барановичский государственный университет
г. Барановичи, Республика Беларусь
anatolii_demidovich@mail.ru

ДУХОВНО-ПРАВСТВЕННЫЕ АСПЕКТЫ ОБРАЗОВАНИЯ В СОВРЕМЕННОЙ ВЫСШЕЙ ШКОЛЕ

Освещаются актуальные вопросы религиозического и духовно-нравственного образования в высшей школе на примере Барановичского государственного университета. Подчеркивается основополагающая роль духовной культуры и воспитания в процесс формирования личности подрастающего поколения.

Ключевые слова: духовно-нравственная культура, религиозиеведение, духовное воспитание, религиозное просвещение молодёжи, образование в Республике Беларусь.

Анатолій Демидович. Духовно-моральні аспекти освіти в сучасній вищій школі

Висвітлюються актуальні питання релігієзнавчої та духовно-моральної освіти у вищій школі на прикладі Барановицького державного університету. Підкреслюється основоположна роль духовної культури та виховання у процесі формування особистості підростаючого покоління.

Ключові слова: духовно-моральна культура, релігієзнавство, духовне виховання, релігійне просвітництво молоді, освіта в Республіці Білорусь.

Anatolii Demydovych. Spiritual and moral aspects of education in modern higher school

The author highlights the important issues of religious and spiritual-moral education in higher school on the example of Baranovytskyi State University. The essential role of spiritual culture and upbringing in the process of growing personality's formation is emphasized.

Key words: spiritual and moral culture, religion studies, spiritual upbringing, religious enlightenment of youth, education in the Republic of Belarus.

Актуальність проблеми формування духовно-нравственной культури студентської молоді в сучасних умовах глобалізації обумовлюється соціокультурними процесами в суспільстві та зміною парадигми сучасного освітнього процесу. Результатами впливу глобалізуючих соціокультурних процесів часто стають такі тенденції, як розширення свобод і прав людини, зазвичай сприймаються як вседозволеність і безвідповідальність, що призводить внаслідок до розвитку «комплексу історичної неповноцінності» [1, с. 57], проявляючись в руйнівних відношеннях до національно-історичних, культурних і релігійних цінностей.

Згідно сучасним підходам і концепціям метою вищої освіти та виховання є формування соціально-політичної, духовно-нравственной та морально зрілої особистості. При цьому духовна зрілість передбачає оволодіння знаннями про релігійну культуру, моральності, моралі як про цінності загальнолюдські та громадянські. Людина не може бути визнана духовно зрілою особистістю, якщо вона не володіє достатньо визначеним рівнем релігійної духовно-нравственной культури [2, с. 4].

Міністерство освіти Республіки Білорусь та Білоруська православна церква здійснюють велику роботу по духовно-нравственному відродженню сучасного суспільства. Цьому сприяють Конституція Республіки Білорусь 1996 г. (з змінами та доповненнями), Закон Республіки Білорусь «Про свободу совісті та релігійних організацій» (2002 г.) та інші законодавчі акти Республіки Білорусь. Фундаментом спільної роботи в цьому напрямку стало підписання угоди про співпрацю між Міністерством освіти Республіки Білорусь та Білоруською православною церквою (12.06.2003 г.). В інтересі високої та благородної мети, спрямованої на духовно-нравственне просвітлення студентської молоді, не залишилося

Барановичский государственный университет. Между Барановичским государственным университетом и Пинско-Лунинецкой епархией Белорусской православной церкви 14 октября 2010 г. было подписано аналогичное соглашение о сотрудничестве. В этом же направлении 26 февраля 2013 г. между БарГУ, РОО «Родители и учителя – возрождение православного образования», Международным благотворительным фондом «Семья – Единения – Отечество» был подписан договор о сотрудничестве в гуманитарной сфере.

В Барановичском государственном университете в учебно-воспитательном процессе часто используется религиозный материал для профилактики опасных для общества проявлений девиантного поведения (молодёжная преступность, алкоголизм и наркомания, сексуальная раскрепощенность, сквернословие, социальная индифферентность и т. д.). В повышении духовно-нравственного воспитания молодёжи особо следует отметить практику постоянных конструктивных контактов с представителями ведущих традиционных конфессий Беларуси, прежде всего, с представителями Белорусской православной церкви. В последнее время преподавателями БарГУ организованы встречи и беседы студентов с представителями БПЦ, организованы посещения студентами храмов г. Барановичи и региона, выставок религиозной литературы, проведены чтения лекций на тему «Церковь и государство в Республике Беларусь» перед городской общественностью и трудовыми коллективами. Особо необходимо отметить создание в БарГУ комнаты духовного просвещения, в которой осуществляются регулярные встречи студентов университета с православным священником о. Виталием (Лозовским В. В.), благодаря чему сотни обучающихся смогли соприкоснуться с религиозными таинствами и обрести духовно-нравственную поддержку. В 2015–2016 учебном году в БарГУ будет введён специализированный модуль по выбору студентов «Религиоведение».

Большое внимание в Барановичском государственном университете уделяется научным исследованиям по религиозной проблематике. Так, например, 17 мая 2013 г. БарГУ совместно с Пинско-Лунинецкой епархией БПЦ провел Международную научную конференцию «Христианство и общество (к 1700-летию Миланского эдикта)». В программу конференции было включено более 60 докладов, выставка научно-популярной и религиозной литературы, выступление церковного хора, концертная программа «Да пребудет в вашем доме любовь» христианской группы под руководством В. С. Бобкова. Проблемное поле конференции включало широкий спектр направлений, касающихся вопросов взаимодействия церкви, государства и общества, истории религии, проблем духовно-нравственного развития современного общества, вопросов взаимоотношения науки, религии и образования, культурологической и философской тематики.

Результаты теоретических и практических исследований последних двух лет преподавателей кафедры социально-гуманитарных дисциплин и студентов БарГУ по духовно-религиозной проблематике нашли своё

отражение в дискуссиях Республиканской научно-практической конференции «Трансформационные процессы современного белорусского общества в Новейшее время» (БарГУ, 18.04.2014 г.), вышло в свет около 50 научных статей и тезисов докладов и две монографии «Православие в Европе: свидетельства наших дней» (2013 г.) и «Религия и европейская интеграция: взаимодействие церквей с учреждениями Европейского Союза» (2015 г.). Студенты БарГУ регулярно выступают с научными докладами на Республиканских научных семинарах студентов высших учебных заведений Беларуси, проводимых Минской духовной академией и семинарией в г.п. Жировичи. Очередные научные изыскания по этой тематике были озвучены в ходе работы Республиканской научно-практической конференции «Историко-философские и социально-политические аспекты сохранения национальной идентичности белорусского общества» (БарГУ, 17.04.2015 г.).

Проблемы духовно-нравственного воспитания рассматриваются через призму религиоведческой проблематики в ходе проведения круглых столов. Историческому событию, 1025-летию Крещения Руси, в БарГУ посвящался круглый стол «1025-летие Крещения Руси: выбор нового цивилизационного пути» (31.10.2013 г.). В работе Круглого стола приняли участие не только сотрудники университета и представители духовенства БПЦ, студенты и магистранты, но и учителя школ и колледжей, представители средств массовой информации. Участники Круглого стола приняли резолюцию о дальнейшей совместной деятельности в деле религиозного просвещения и укрепления духовно-нравственных устоев нашего общества.

Совместными усилиями сотрудников БарГУ и представителей Пинско-Лунинецкой епархии БПЦ был проведён круглый стол «Первая мировая война: уроки истории» (01.12.2014 г.). Одним из рассматриваемых вопросов являлся «Подвиг духовенства в годы Первой мировой войны». Практические результаты круглого стола служат делу научного просвещения, укреплению патриотизма и сохранению исторического самосознания нашего общества.

Таким образом, использование религиоведческого компонента в системе образования и воспитания студенческой молодёжи является большим вкладом в дело духовно-нравственного развития современного общества. Ведь выражение «не хлебом единым жив человек...» является не только красивой фразой, по той причине, что решение социально-экономических проблем, обеспечение политической и культурной безопасности белорусского общества зависит от духовно-нравственного здоровья общества. Рост бездуховности в условиях глобализации представляет собой серьёзнейшую опасность духовно-нравственной деградации, эрозии, деформации и забвения духовных ценностей белорусского общества, особенно среди подрастающего поколения. А это – прямая угроза национальной безопасности нашей страны. Об этом прямо говорится в Концепции национальной безопасности Республики Беларусь, утверждённой Указом Президента Республики Беларусь № 575 от 09.11.2010 г. [3, с. 5–6].

Русский мыслитель XIX века В. С. Соловьёв верил в то, что на смену «безбожной цивилизации» придёт Царство Божие, означающее свободное,

без принуждения и насилия, соединение человека с Богом. Благодаря высшему проявлению Софии, то есть мудрости бога в мире, рождается совершенный человек – вершина божественного творения. Иными словами, религиозно-философский компонент в системе высшего образования даёт нам возможность увидеть опыт предков, услышать их мудрые советы. Почувствовать свою ответственность за приобретённое наследство, чтоб передать его многократно умноженным новому поколению.

Литература

1. Качан Г. А. Правовая культура в системе формирования гражданской культуры личности // Формирование гражданской культуры молодёжи в условиях интеграции Республики Беларусь в европейское образовательное пространство: материалы междунар. науч. конф. (Витебск, 8–9 декабря 2004 г.). – Витебск, 2004. – 340 с.

2. Концепция воспитания детей и учащейся молодёжи в Республике Беларусь / Наст. Газ. – 2000. – 22 лютага. – № 6. – С. 4.

3. Осипов А. О. Православие и духовная безопасность / А. О. Осипов. – Минск: «БПЦ», 2012. – 221 с.

УДК 378.141

Елена Исакова

Таврический государственный агротехнологический университет

elena.is.krasa@mail.ru

РАЗВИТИЕ ДУХОВНО-НРАВСТВЕННОЙ КУЛЬТУРЫ СТУДЕНТОВ

Важнейшей целью современного образования и одной из приоритетных задач общества является развитие духовно-нравственной культуры студенческой молодёжи.

Ключевые слова: культура, образование, духовность, нравственность, личность, мотивация, целеполагание, самооценка, самореализация

Олена Ісакова. Розвиток духовно-моральної культури студентів

Найважливішою метою сучасної освіти й одним із пріоритетних завдань суспільства є розвиток духовно-моральної культури студентської молоді.

Ключові слова: культура, освіта, духовність, моральність, особа, мотивація, самооцінка.

Olena Isakova. The development of students' spiritual-moral culture

The most important idea of modern education and one of the priorities of society is the development of the spiritual-moral culture of students.

Key words: culture, education, spirituality, morality, personality, motivation, self-esteem, self-actualization.

Нарастание динамизма социальных процессов, сложность задач, решаемых современным обществом, обострение глобальных проблем человечества заставляют нас вновь обращаться к проблеме духовности и нравственности, рассматривать различные аспекты ее сущности, содержание и структуру духовно-нравственного становления личности. Именно с духовно-нравственным образованием связывают сегодня возможность сохранения, как самой личности, так и всего общества.